

[Úvodní Stránka](#) > ... > [Vaše Práva](#) > [Práva Nezletilých Osob Při Soudních Řízeních](#) > Portugal

Práva nezletilých osob při soudních řízeních

Obsah zajišťuje

Portugalsko

Portugalsko

1. Svěprávnost nezletilých osob

Podle občanského zákoníku (*Código Civil*) nemají nezletilí, tedy osoby, které ještě nedosáhly věku 18 let, zpravidla způsobilost k právům a právním úkonům. Způsobilosti nezletilých lze dosáhnout prostřednictvím rodičovské zodpovědnosti a také prostřednictvím opatrovnictví. Jedná se o formy právního zastoupení, kdy určitá osoba jedná jménem a v zájmu nezletilého.

Nezletilí mladší 18 let zpravidla tak zpravidla jsou nesvěprávní. U soudu mohou být zastoupeni svými zástupci, s výjimkou úkonů, které mohou činit osobně a svobodně. Nezletilé osoby, u nichž rodičovskou zodpovědnost mají oba rodiče, zastupují u soudu jejich rodiče, přičemž k podání žaloby je nutný souhlas obou rodičů.

Důsledky spáchání činů, které jsou podle trestního práva považovány za trestný čin, pro děti a mladistvé se liší podle věkových skupin, na základě nichž se použijí různé právní režimy. Pokud jsou tyto činy spáchány

- osobami mladšími 12 let, použije se režim zákona o ochraně dětí a mladistvých v ohrožení (*Lei de Proteção de Crianças e Jovens em Perigo*) (zákon č. 147/99 ze dne 1. září 1999), který má výhradně ochranný účel;
- osobami ve věku od 12 do 16 let, použije se zákon o výchovném opatrovnictví (*Lei Tutelar Educativa*) (zákon č. 166/99 ze dne 14. září 1999). V rámci tohoto zákona jsou prováděna ochranná a výchovná opatření, aby se nezletilí poučili o uplatňování práva a aby se důstojným a odpovědným způsobem začlenili do života ve společnosti;
- osobami staršími 16 let, jsou tyto osoby trestně odpovědné a může jim být uložen trest, přičemž trestní odpovědnost se posuzuje podle trestního řádu (*Código do Processo Penal*). Mladí lidé ve věku od 16 do 21 let podléhají zvláštnímu trestnímu režimu stanovenému ve vládním nařízení č. 401/82 ze dne 23. září 1982.

2. Přístup k přizpůsobeným postupům

Portugalská soudní struktura zahrnuje specializované soudy pro nezletilé, které se zabývají například úpravou rodičovské zodpovědnosti, vyživovací povinnosti, osvojením, uplatňováním ochranných opatření a dalšími záležitostmi. Případy azylu, přistěhovalectví a uprchlíků, které se týkají nezletilých osob, projednávají správní soudy.

Body 3 a 4 jsou příklady úprav soudních řízení týkajících se nezletilých osob. Dalším příkladem jsou změny trestního řádu vyplývající z provedení směrnice (EU) 2016/800:

- v řízeních týkajících se obchodování s lidmi nebo trestných činů proti sebeurčení a svobodě v sexuální oblasti jsou procesní úkony týkající se nezletilých osob, včetně soudních jednání, zpravidla neveřejné;
- nahlížení do soudních spisů v případech, kdy obviněným je nezletilý, osobou, která není účastníkem řízení, je zakázáno bez ohledu na její oprávněný zájem;
- obviněný nezletilý má právo, aby ho během řízení doprovázely osoby vykonávající rodičovskou zodpovědnost, jeho zákonný zástupce nebo skutečný opatrovník, nebo, nelze-li tyto osoby kontaktovat

nebo vyžadují-li to zvláštní okolnosti v zájmu nezletilého nebo potřeby řízení, jiná vhodná osoba určená nezletilým a akceptovaná příslušným justičním orgánem, a to pouze po dobu, kdy uvedené okolnosti trvají.

3. Zákony a opatření směřující ke zkrácení lhůt v případech týkajících se nezletilých osob

V občanských věcech:

- právní zpracování řízení o osvojení je naléhavé (článek 32 zákona č. 143/2015 ze dne 8. září 2015),
- podle právního rámce pro občanskoprávní řízení o opatrovnictví (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*) (schváleno zákonem č. 141/2015 ze dne 8. září 2015) *i)* občanskoprávní řízení o opatrovnictví, jejichž zpoždění mohou nepříznivě ovlivnit zájmy dítěte, se vedou i v době soudních prázdnin; *ii)* příkazy považované za naléhavé se vydávají nejpozději do dvou dnů; *iii)* je-li uloženo omezující opatření nebo vedlejší sankce zakazující styk rodičů nebo jsou-li vážně ohrožena práva a bezpečnost obětí domácího násilí a jiných forem násilí v rodině, jako je fyzické nebo sexuální zneužívání dětí, požádá státní zastupitelství do 48 hodin poté, co se o situaci dozvědělo, o úpravu nebo změnu úpravy výkonu rodičovské zodpovědnosti nezletilé osoby; *iv)* projednávání a soudní řízení je nepřetržité a může být přerušeno pouze z důvodů vyšší moci nebo z důvodu naprosté nutnosti.

V trestních věcech:

- podle zákona o výchovném opatrovnictví (zákon č. 166/99 ze dne 14. září 1999) *i)* se řízení o nezletilém, kterému byla uložena ochranná výchova ve veřejném nebo soukromém zařízení nebo v nápravném zařízení nebo který byl internován za účelem získání znaleckého posudku o osobnosti nezletilého, vede i v době soudních prázdnin; *ii)* pokud by zpoždění v řízení mohlo mít nepříznivý dopad na nezletilého, rozhodne soud usnesením s odůvodněním, že řízení bude považováno za naléhavé a bude vedeno v době soudních prázdnin; *iii)* pokud je uplatněno opatření k zadržení a je proti němu podáno odvolání, považuje se řízení za naléhavé a vede se během soudních prázdnin; *iv)* příkazy považované za naléhavé musí být vydány do dvou dnů.

4. Specifické mechanismy a postupy podpory dítěte a nejlepšího zájmu dítěte

V občanskoprávním soudním řízení a ve věcech týkajících se úpravy výkonu rodičovské zodpovědnosti musí být nezletilý vyslechnut, pokud je starší 12 let nebo je-li mladší a je schopen projednávaným věcem porozumět, přičemž se zohlední věk a vyspělost dítěte. Kromě toho je zásada slyšení a účasti dětí jednou z hlavních zásad občanskoprávního řízení o opatrovnictví, které je upraveno právním rámcem pro občanskoprávní řízení o opatrovnictví. Ustanovení čl. 5 odst. 1 tohoto rámce stanoví, že „*děti mohou být vyslechnuty a jejich názor musí být při určování nejlepšího zájmu dítěte justičními orgány zohledněn*“.

Pokud je dítě obětí trestného činu, statut oběti (*Estatuto da Vítima*) (schválený zákonem č. 130/2015 ze dne 4. září 2015, kterým se provádí směrnice 2012/29/EU) stanoví zejména

- i)* právo dítěte být vyslechnuto v trestním řízení, přičemž musí být zohledněn jeho věk a vyspělost;
- ii)* povinné ustanovení obhájce v případě, že zájmy dítěte a zájmy jeho rodičů, zákonného zástupce nebo skutečného opatrovníka jsou v rozporu, případně pokud je o to soud požádán dítětem, které je přiměřeně vyspělé; a
- iii)* že výpovědi dětí v průběhu trestního vyšetřování jsou zaznamenány zvukovými nebo audiovizuálními prostředky, aby mohly být použity jako důkaz u soudu. Za tímto účelem jsou výpovědi pořizovány v neformálním, soukromém prostředí, aby bylo zajištěno, že odpovědi budou bezprostřední a upřímné.

Právo dětí na účast a být vyslechnut je v zákoně o ochraně dětí a mladistvých v ohrožení zakotveno ve čtyřech typech ustanovení:

- a) ustanovení zaměřená na děti ve věku 12 a více let,

- b) ustanovení týkající se dětí mladších 12 let,
- c) ustanovení, která se nevztahují k žádnému věku, a
- d) ustanovení, která uvádějí pouze kritérium vspělosti.

Jednou z obecných zásad, které charakterizují řízení o opatrovnictví stanovené v zákoně o výchovném opatrovnictví, je zásada vyslechnutí dětí (článek 47). Tento zákon rovněž stanoví právo nezletilých osob účastnit se jakéhokoli řízení, a to i v případě, že jsou zadrženy nebo ve vazbě; tato účast musí probíhat tak, aby se nezletilý cítil svobodně a co nejpohodlněji (článek 45).

5. Výkon rozhodnutí týkajících se nezletilých osob

Rozhodnutí vydaná v občanskoprávních řízeních, v nichž vystupují nezletilé osoby jako žalobci nebo žalovaní, jsou zpravidla vykonávána stejným způsobem jako rozhodnutí, v nichž jako žalobci nebo žalovaní vystupují za stejných podmínek dospělé osoby.

Existují však skutečnosti a okolnosti, které odůvodňují existenci zvláštního právního rámce. Pokud jde o úpravu výkonu rodičovské zodpovědnosti, může soudce v případech, kdy hrozí riziko nedodržení rozhodnutí, nařídit, aby bylo po stanovenou dobu sledováno provádění opatření stanovených technickými poradenskými službami (právní rámec pro občanskoprávní řízení o opatrovnictví). V případě vyživovacích povinností je neplnění povinnosti platit výživné trestné ze zákona, ačkoli k zahájení trestního řízení je třeba podat podnět (článek 250 trestního zákoníku (*Código Penal*)).

V rámci trestního práva mohou být tři předběžná opatření stanovená v zákoně o výchovném opatrovnictví (navrácení nezletilého rodičům, zákonnému zástupci, pěstounské rodině, skutečnému opatrovníkovi nebo jiné vhodné osobě, přičemž nezletilému se ukládají povinnosti; péče o nezletilého ve veřejném nebo soukromém zařízení a péče o nezletilého v nápravném zařízení) nahrazena, a to z vlastního podnětu soudu nebo na žádost, dojde-li soud k závěru, že použité opatření nedosahuje zamýšlených cílů. V každém případě je soud přezkoumává každé dva měsíce z vlastního podnětu.

Soud ve svém rozhodnutí určí orgán odpovědný za sledování a zajištění výkonu uplatňovaného opatření. S výjimkou případů, kdy zákon stanoví orgán odpovědný za sledování a zajištění výkonu opatření, může soud výkonem opatření pověřit veřejnou službu, zařízení sociální péče, nevládní organizaci, sdružení, sportovní klub nebo jiný veřejný či soukromý subjekt nebo osobu, kterou uzná za vhodnou. Určený orgán musí za podmínek a v intervalech stanovených zákonem, nebo, není-li to v zákoně upraveno, v intervalech stanovených soudem, informovat soud o výkonu použitého opatření a o pokroku ve výchovném procesu nezletilého a o všech okolnostech, které mohou odůvodnit přezkum opatření.

6. Osvojení

Osvojení je formou navázání příbuzenského vztahu mezi dítětem, jež postrádá rodinu a osobou nebo párem, přičemž může vzniknout pouze rozsudkem. Rozhodnutí soudu o osvojení se vydává pouze v případě, že existují legitimní důvody pro osvojení; rozhodnutí přináší dítěti skutečné výhody; neznamená nepřiměřenou oběť pro ostatní děti osvojitele (osvojitelů) a existuje důvodné očekávání, že pouto mezi osvojitelem (osvojiteli) a dítětem nebo mladistvým bude stejné jako pouto příbuzenské.

Rozsudkem o osvojení osvojené dítě nebo mladistvá osoba:

- nabývá postavení dítěte osvojitele (osvojitelů) pro všechny právní záležitosti s právy a povinnostmi, které jsou shodné s právy a povinnostmi vyplývajícími z přirozeného příbuzenského vztahu, a stává se součástí rodiny osvojitele (osvojitelů);
- ukončuje rodinné vztahy a styk s biologickou rodinou, s výjimkou zákonem stanovených případů, zejména pokud jde o styk s biologickými sourozenci, pokud s tím osvojitelé souhlasí a pokud je v nejlepším zájmu osvojeného dítěte tento styk udržovat;
- ztrácí svá původní příjmení a získává příjmení osvojitele (osvojitelů);
- může na žádost osvojitele (osvojitelů) a pokud to soud považuje za nejlepší zájem dítěte a za účelem usnadnění začlenění do rodiny změnit své jméno.

Podle občanského zákoníku mohou dítě osvojit tyto osoby:

- dvě osoby (i stejného pohlaví) ve věku nejméně 25 let, které jsou sezdané déle než čtyři roky (včetně doby strávené v nesezdaném soužití bezprostředně před uzavřením manželství), za předpokladu, že nejsou právně odloučeny;
- osoba starší 30 let, nebo starší 25 let, pokud je osvojenec dítětem jejího manžela/manželky.

Je třeba poznamenat, že zpravidla platí:

- osvojitel by v době, kdy je mu dítě nebo mladistvá osoba formálně svěřena k osvojení, neměl být starší 60 let;
- od 50 let věku nesmí být věkový rozdíl mezi osvojitelem a osvojencem vyšší než 50 let, ledaže by pro to existovaly závažné důvody a odůvodňovaly to zájmy osvojenec (např. osvojenec je sourozencem jiných osvojenců a věkový rozdíl 50 let se vztahuje pouze na osvojenec).

Osvojenec starší 12 let musí se svým osvojením souhlasit. Osvojenec musí být vyslechnut soudcem za přítomnosti státního zástupce, a to za podmínek a v souladu s pravidly stanovenými pro vyslechnutí dětí v občanskoprávním řízení o opatrovnictví.

Podle zákona č. 143/2015 ze dne 8. září 2015 nemohou osvojenci mladší 16 let žádat o přístup k informacím o svém původu. Po dovršení 16 let může osvojenec o tento přístup výslovně požádat; do dosažení věku 18 let je však vždy nutný souhlas osvojitelů nebo zákonných zástupců. Je-li žádost o přístup k informacím podána ze závažných důvodů, zejména pokud je ohrožen zdravotní stav osvojené nezletilé osoby, může soud na žádost rodičů nebo státního zastupitelství povolit přístup k informacím o osobní historii osvojeného nezletilého.

Zákon č. 143/2015 ze dne 8. září 2015 upravuje řízení o vnitrostátním a mezinárodním osvojení a zásah příslušných orgánů do těchto řízení.

■ Poslední aktualizace: 07/04/2024

Originální verzi stránky (v jazyce příslušného členského státu) provozuje daný členský stát. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. Evropská komise vylučuje jakoukoli odpovědnost za jakékoli informace nebo údaje obsažené nebo uvedené v tomto dokumentu. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.